

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗНАНЬ З БІОЕКОНОМІКИ ДО ПОТРЕБ СМАРТ-ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ СУСПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

В сучасних соціально-економічних умовах тема новітні теорії економіки в умовах діджиталізації та смартизації має досить високу актуальність. Економічний простір швидко змінюється, актуалізуються питання суті та форми інтеграції українських підприємств в нову епоху, використання можливостей та запобігання ризикам, які несе епоха Web 3.0. З одного боку, вітчизняні промислові підприємства можуть скористатися можливостями нового укладу, нівелювати існуючі недоліки господарювання і стати лідерами світового ринку. З іншого боку, турбулентність та ризиковість нового укладу вимагає нового безпекоорієнтованого управління цим процесом [2, с. 27].

Аналіз економічного та інноваційного потенціалів, визначення пріоритетних видів економічної діяльності є лише першим, хоча й важливим етапом запровадження smart-спеціалізації. Він дозволяє регіонам України зареєструватися на Європейській платформі розумної спеціалізації (Platform S3) і в такий спосіб заявити про свої пріоритети. Така практика активно використовується країнами ЄС. Так, на Platform S3 зареєстровано 16 регіонів Польщі, спеціалізація яких об'єднана у п'ять технологічних розділів. Україна також мала певні успіхи на цьому шляху. Станом на 01.09.2020 року на Європейській Platform S3 було зареєстровано п'ять регіонів нашої країни – Закарпатська, Івано-Франківська, Харківська, Чернівецька та Чернігівська області. При цьому лише для Харківської та Черкаської областей подано інформацію про їхні пріоритетні напрямки досліджень. Визначені на рівні регіонів України напрямки smart-спеціалізації дають можливість перейти до наступного етапу реалізації даної концепції – етапу підприємницького відкриття (EDP). Його суть полягає в активному залученні до процесу остаточного визначення напрямків smart-спеціалізації бізнес-спільнот, науковців, представників громадських організацій. Саме завдяки поєднанню зусиль влади, бізнесу та науки реалізація концепції smart-спеціалізації може стати реальним механізмом структурної трансформації економіки та активізації розвитку регіонів [2].

Науково-інноваційна сфера як ключовий фактор майбутнього національної економіки на сьогоднішній день в Україні переживає складні часи, що обумовлено недостатнім рівнем фінансування, відтоком кваліфікованих кадрів, високим ступенем ризикованості, недостатньою увагою суспільства до цієї сфери та іншими факторами, найсерйознішим з яких є військова російська агресія проти України.

Один з визначальних показників ефективності реалізації інноваційної політики держави – це її місце у глобальних рейтингах. Україна представлена у багатьох міжнародних рейтингах, які оцінюють її інноваційний потенціал, інноваційну спроможність та результативність інноваційної політики. Їх всебічну характеристику дають, зокрема, такі рейтинги: Глобальний індекс інновацій – ГІ (The Global Innovation Index), Глобальний індекс стійкості конкурентоспроможності ГІСК (The Global Sustainable Competitiveness Index), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів – ГІКТ (The Global Talent Competitiveness Index), Зведений Інноваційний Індекс – ЗІІ (Summary Innovation Index – SII), а також Індекс людського розвитку – ІЛР (Human Development Index).

Рис. 1. Рейтинги України за індексами інноваційної спроможності [3]

Динаміка рейтингів України за чотирма найбільш популярними підходами до оцінки інноваційної спроможності за 2015-2022 рр. – ГІ, ГІСК, ГІКТ, ЗІІ – демонструє, що наша держава займає досить скромні

місяця, але останніми роками спостерігається тенденція до покращення деяких позицій. Так, у міжнародному рейтингу ГІСК у 2022 р. Україна вийшла у топ-50 зі 180 країн світу (рис. 1).

Позиції України у міжнародних рейтингах інноваційного розвитку засвідчують наявність високого рівня науково-освітнього потенціалу, який є основою конкурентоспроможності української науково-інноваційної сфери, підґрунтям для наукових розробок та інновацій, тощо.

Результати оцінювання науково-інноваційної спроможності України свідчать про необхідність здійснення реальних кроків у напрямку реалізації необхідних структурних змін в економіці та науці, а також технологічної модернізації виробництва та стимулювання бізнесу до інновацій. Рейтинг України за блоками показників ГІ відображено на рис. 2.

Рис. 2. Рейтинги України за 7 блоками глобального індексу інновацій [3]

Україна має створити сталу, інноваційну, ресурсоефективну економіку, інтегровану в світовий простір, яка поєднує продовольчу безпеку зі стійким використанням відновлюваних джерел енергії та ресурсів для промисловості [4].

Біоекономіка є парадигмою та інструментом досягнення цілей сталого розвитку [5]. Імплементация знань з біоекономіки до потреб смартекономіки України на засадах суспільних цінностей має потенціал для створення більш сталої, справедливої та соціально відповідальної економіки.

Імплементация знань з біоекономіки у смартекономіку України має ряд переваг, зокрема:

1. Збільшення продуктивності та ефективності. Біоекономіка на принципах циркулярності забезпечує рециклінг на безвідходній основі та виробництво продуктів з доданою вартістю.

2. Зменшення залежності від викопних ресурсів. Біологічні ресурси є відновлювальними, на відміну від викопних ресурсів, які є обмеженими. Отже, біоекономіка зменшує залежність від викопних ресурсів, таких як нафта, газ та вугілля. Впровадження та розвиток біоекономіки приводить до зменшення викидів парникових газів, захисту навколишнього середовища та сприяє переходу до сталої економіки.

3. Створення нових робочих місць. Біоекономіка має потенціал в Україні створити нові робочі місця в таких сферах, як сільське господарство; лісівництво й рибальство; промислова біоекономіка та біоенергетика; біофармацевтика і біомедицина; харчова промисловість; природоохоронна (екологічна) сфера, тощо [4].

Імплементация знань з біоекономіки у смартекономіку України забезпечує суспільні цінності:

1. Екологічна безпека. Біоекономіка сприяє екологічній безпеці виробництва та споживання, збереженню біорізноманіття та захисту навколишнього середовища.

2. Соціальна відповідальність. Біоекономіка сприяє соціальному розвитку та добробуту.

3. Економічна ефективність. Біоекономіка на безвідходній циркулярній основі передбачає економічне зростання, впровадження інновацій та створення нових робочих місць.

Для забезпечення імплементации знань з біоекономіки у смартекономіку в Україні необхідно вжити таких заходів:

1. Розвиток нормативно-правової бази. Необхідно розробити нормативно-правову базу щодо впровадження та розвитку біоекономіки, яка забезпечить екологічну безпеку та соціальну відповідальність.

2. Інвестиції в дослідження та розвиток. Необхідно інвестувати в дослідження та розвиток біоекономіки, щоб забезпечити її технічну та економічну ефективність.

3. Підготовка кадрів. Необхідно забезпечити підготовку фахівців з біоекономіки, зокрема у закладах вищої освіти.

Імплементация знань з біоекономіки до потреб смартеконіміки України має потенціал створити новий сектор сталого біоекономіки, який буде сприяти економічному зростанню, екологічній безпеці та соціальному розвитку.

Список літератури

1. Добрянська Н.А., Янгулов Е.П. Діджиталізація та смартизація як основні інструменти відновлення економіки підприємств. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2022. № 1. С. 27-34.
2. Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку: монографія. [В. П.Вишневський, О. В. Вісцька, О. М. Гаркушенко, С. І. Князев, О. В. Лях, В. Д. Чекіна, Д. Ю. Череватський]; за ред. акад. В. П.Вишневського. ІЕП. Київ. 2018.
3. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2023. 94 с.
4. Національна економіка в умовах формування нової фінансово-економічної архітектури світу [Текст] : монографія / [О. В. Чернявська та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Чернявської ; Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі" (ПУЕТ). - Полтава : ПУЕТ, 2014.
5. Олешко А. А., Ольшанська О. В., Будякова О. Ю., Бебко С. В. Напрями розвитку біоекономіки в перспективі післявоєнного відновлення України. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія «Економіка та менеджмент». 2022. № 28. С. 18-28. DOI: 10.33813/2224-1213.28.2022.2
6. Олешко А. А., Ольшанська О. В., Будякова О. Ю., Бебко С. В. Розвиток стійкої біоекономіки: досвід Європейського Союзу та можливості для України. Агросвіт. 2022. № 3. С. 64–69. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.3.64

УКД 378.01: 330.3

І. Сверхун

chernova.irena78@gmail.com

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ДИНАМІКА ДИДЖІТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ДО ТА ПІД ЧАС ВІЙНИ

У повоєнний період суспільства стикаються з важким завданням відбудови своїх економік, реконструкції соціальної структури та підготовки до майбутніх криз. Інструментальним сектором у цих зусиллях повинен стати сектор інформаційних технологій. Його роль виходить далеко за межі його прямого економічного внеску, надаючи життєво важливі рішення для економічного відновлення, соціального відновлення та майбутньої стійкості.

В економічному плані ІТ-сектор відіграє ключову роль як двигун зростання та сприяння диверсифікації економіки. Він допомагає відновлювати пошкоджену інфраструктуру та надає місцевим підприємствам платформу для процвітання в цифровій економіці. Крім того, будучи сектором, який швидко розвивається, він стимулює створення робочих місць і стимулює інновації, сприяючи загальній економічній стабільності та модернізації.

З соціальної точки зору ІТ-сектор усуває комунікаційні прогалани, створені війною, сприяючи діалогу та возз'єднанню переміщених сімей. Він також підтримує такі ключові сектори, як освіта та охорона здоров'я, забезпечуючи безперервність надання основних послуг через цифрові платформи. Можливо, одним із найважливіших аспектів ролі ІТ-сектору є його здатність підвищувати стійкість суспільства до майбутніх криз. Інновації в галузі можуть створити системи раннього попередження, покращити комунікаційні мережі та розробити інструменти підтримки прийняття рішень, які нададуть суспільству можливість краще передбачати, реагувати на різні потрясіння та відновлюватися після них [1].

Роль ІТ-сектору виходить за рамки простої економічної потужності — він також може бути суттєвим фасилітатором соціальної реконструкції в післявоєнному контексті. Використовуючи технологічні інновації та цифрові послуги, суспільства можуть відновити та об'єднати, розпочавши еру стійкості та прогресу.

В особливій мірі вказана диджиталізація стосується освітнього процесу. Доступ до освіти часто страждає під час конфліктів. ІТ-сектор може пом'якшити це за допомогою цифрових навчальних платформ. Як зазначає С.Карплюк, термін «цифровізація освіти» наразі має тенденцію використання для опису трансформації системи навчання й виховання, яка йде далі, ніж лише заміна аналогового чи фізичного ресурсу на цифровий. Зокрема, навчальна література не лише трансформуються в електронні книги, а надають цілий спектр інтерактивних і мультимедійних ресурсів. Таким чином, освітні процеси можуть стати вже онлайнними діалогами між відмінними сторонами освітнього процесу. На думку С.Карплюка, цифровізація освіти – це своєрідна зміна парадигми стосовно того, як в освітній системі викладачі й учні думають, як вони діють, як вони спілкуються із зовнішнім середовищем і один із одним, а цифрова технологія тут є скоріше інструментом, аніж метою [2].

Як вважають О.Панченко, І.Сердюк, цифровізація освіти має забезпечувати кожному громадянину рівний доступ до послуг, інформації й знань, які надаються на підставі освітніх комунікаційних і цифрових технологій, орієнтуватися на глобальне, європейське й регіональне співробітництво для інтеграції України до